GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 34281
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34281

הוראות לנבחן

הוראות
א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – (2×7) – 14 נקודות
פרק שני – (2×10) + (1×14) – 34 נקודות
פרק שלישי – (2×13) – 26 נקודות
פרק רביעי – (2×13) – 26 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענו על שני סעיפים מן השאלות 1–2 (לכל סעיף – 7 נקודות).
אפשר לבחור בסעיף אחד מכל שאלה או בשני סעיפים מאותה השאלה.

1. עבודות בשבת בגשר הרכבת

(14 נקודות)
(ראו בנספח: גשר רכבת מעל כביש ראשי)

א. ציינו והציגו את תפקיד הכנסת שבא לידי ביטוי בפנייתו של חבר הכנסת.
הסבירו כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.

(7 נקודות)

ב. ציינו והציגו את החוק שסגן השרה מתבסס עליו בתגובתו על פניית חבר הכנסת.
הסבירו כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בקטע.

(7 נקודות)

2. צמצום ההגירה באיחוד האירופי

(14 נקודות)
(ראו בנספח: צמצום ההגירה באיחוד האירופי)

א. ציינו והציגו את סוג הלאומיות שבא לידי ביטוי בהחלטה, לטענת הפרשנים.
הסבירו כיצד סוג לאומיות זה בא לידי ביטוי בקטע.

(7 נקודות)

ב. ציינו והציגו את הזכות שתיפָּגע לטענת חלק מחברי הפרלמנט האירופי.
הסבירו כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

(7 נקודות)

פרק שני (34 נקודות) – שאלות 3–7

בפרק זה יש לענות על שלוש שאלות:
על שתיים מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 10 נקודות),
ועל אחת מן השאלות 8–12 (14 נקודות לשאלה).

ענו על שתיים מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 10 נקודות).
בכל תשובה כתבו שניים–שלושה משפטים לפחות.

3. ההצדקות להקמת המדינה בהכרזת העצמאות

(10 נקודות)

הציגו את שתי ההצדקות האלה להקמת מדינת ישראל המופיעות בהכרזת העצמאות:

- הצדקה היסטורית
- הצדקה בין־לאומית (משפטית)

4. התנאים לקיום בחירות דמוקרטיות
(10 נקודות)
הציגו שלושה מן התנאים ההכרחיים לקיום בחירות דמוקרטיות.
(10 נקודות)

5. הסדר הסטטוס קוו
(10 נקודות)
הציגו את המושג: הסדר הסטטוס־קוו.
(10 נקודות)

6. זכויות קבוצתיות־תרבותיות
(10 נקודות)
הציגו את סוג הזכויות: זכויות קבוצתיות־תרבותיות (זכויות מיעוט).
(10 נקודות)

7. אחריות משותפת ואחריות מיניסטריאלית
(10 נקודות)
הציגו נקודת דמיון אחת והבדל אחד בין שני סוגי האחריות: אחריות משותפת; אחריות מיניסטריאלית.
(10 נקודות)

פרק שני (34 נקודות) – שאלות 8–12

ענו על אחת מן השאלות 8–12, על פי אחד האשכולות שלמדתם (14 נקודות).

---

8. אשכול העולם היהודי
(14 נקודות)
אשכול העולם היהודי

- הציגו את המחלוקת בחברה הישראלית בנוגע לסוגיית הנישואים והגירושים.
- הציגו את המושג: הזכות לחירות.
- הסבירו כיצד הזכות לחירות באה לידי ביטוי במחלוקת שהצגתם.

9. אשכול תקשורת ופוליטיקה
(14 נקודות)

אשכול תקשורת ופוליטיקה

- הציגו שניים מתפקידי התקשורת.
- הציגו את העיקרון הדמוקרטי: שלטון העם.
- הסבירו כיצד אחד מתפקידי התקשורת תורם למימוש עקרון שלטון העם.

10. אשכול בחירות ומפלגות

(14 נקודות)

אשכול בחירות ומפלגות

- הציגו את המושג: קואליציה רחבה.
- הציגו את העיקרון הדמוקרטי: שלטון העם.
- הסבירו כיצד עקרון שלטון העם בא לידי ביטוי בקיומה של קואליציה רחבה.

11. אשכול רשויות מקומיות

(14 נקודות)

אשכול רשויות מקומיות

- הציגו את שיטת הבחירות לרשויות המקומיות.
- הציגו את העיקרון הדמוקרטי: שלטון העם.
- הסבירו כיצד עקרון שלטון העם מתממש בשיטת הבחירות לרשויות המקומיות.

12. אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על הרשויות

(14 נקודות)

אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על הרשויות

- הציגו את המושג: נציב תלונות הציבור.
- הציגו את המושג: תרבות פוליטית דמוקרטית.
- הסבירו כיצד תרבות פוליטית דמוקרטית מתממשת בתפקיד של נציב תלונות הציבור.

פרק שלישי (26 נקודות)

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על שתיים מן השאלות 13–15 (לכל שאלה – 13 נקודות).

שימו לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת המושג) ענו על פי מה שלמדתם ולא על פי הקטע.

בחלק השני של השאלה – ענו על פי הקטע.

---

13. מנגנון פיקוח וביקורת בלתי פורמלי

(13 נקודות)
(ראו בנספח: מתי נפסיק להיות (רק) צודקים)

הציגו את המושג: מנגנון פיקוח וביקורת בלתי פורמלי.

הסבירו כיצד מנגנון פיקוח וביקורת בא לידי ביטוי בקטע.

(13 נקודות)

14. חופש הביטוי

(13 נקודות)
(ראו בנספח: מתי נפסיק להיות (רק) צודקים)

הציגו את המושג: חופש הביטוי.

הסבירו את טענת הכותב בנוגע לפגיעה בזכות לחופש הביטוי כפי שבאה לידי ביטוי בקטע.

(13 נקודות)

15. עקרון ההסכמיות

(13 נקודות)
(ראו בנספח: מתי נפסיק להיות (רק) צודקים)

הציגו את העיקרון הדמוקרטי: הסכמיות.

הסבירו את טענת הכותב בנוגע למימוש של עיקרון דמוקרטי זה על פי הקטע.

(13 נקודות)

פרק רביעי (26 נקודות) – שאלות 16–18

בפרק זה יש לענות על שתי שאלות: על אחת מן השאלות 16–18, ועל אחת מן השאלות 19–20 (לכל שאלה – 13 נקודות).

ענו על אחת מן השאלות 16–18 (13 נקודות).

---

16. ייבוא דבש לקראת החגים

(13 נקודות)
(ראו בנספח: ייבוא דבש לקראת החגים)

- ציינו והציגו את הגישה הכלכלית־חברתית שבאה לידי ביטוי בתגובתו של ארגון מגדלי הדבורים על החלטת משרד האוצר.

  הסבירו כיצד גישה זו באה לידי ביטוי בקטע.

  (13 נקודות)

17. ריגול עבור איראן

(13 נקודות)
(ראו בנספח: ריגול עבור איראן)

– ציינו והציגו את סוג עבריינות שבא לידי ביטוי בכתב האישום שהוגש בבית המשפט.
הסבירו כיצד סוג עבריינות זה בא לידי ביטוי בקטע.
(13 נקודות)

18. קדימות בתורים ללוחמי מילואים
(13 נקודות)
(ראו בנספח: קדימות בתורים ללוחמי מילואים)

– ציינו והציגו את סוג המדיניות (הבחנה או העדפה מתקנת) שמתממשת באמצעות הצעת החוק.
הסבירו כיצד מדיניות זו באה לידי ביטוי בקטע.
(13 נקודות)

פרק רביעי (26 נקודות) – שאלות 19–20

ענו על אחת מן השאלות 19–20 (13 נקודות).

---

19. הרחבת המעצרים המנהליים
(13 נקודות)
(ראו בנספח: הרחבת המעצרים המנהליים)

הביעו את עמדתכם בעניין זה. הציגו שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתכם ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת.
בכתיבתכם הקפידו על הרכיבים האלה:

א. טענה – הציגו את עמדתכם באופן ברור.

ב. הנמקה עמדתכם – הציגו נימוק לעמדתכם, המבוסס על מושגים ועל ידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הציגו נימוק לעמדה המנוגדת, המבוסס על מושגים ועל ידע מלימודי האזרחות.

20. אירועים בהפרדה במרחב הציבורי
(13 נקודות)
(ראו בנספח: אירועים בהפרדה במרחב הציבורי)

הביעו את עמדתכם בעניין זה. הציגו שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתכם ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת.
בכתיבתכם הקפידו על הרכיבים האלה:

א. טענה – הציגו את עמדתכם באופן ברור.

ב. הנמקה עמדתכם – הציגו נימוק לעמדתכם, המבוסס על מושגים ועל ידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הציגו נימוק לעמדה המנוגדת, המבוסס על מושגים ועל ידע מלימודי האזרחות.

נספח – הקטעים

גשר רכבת מעל כביש ראשי

בשנה האחרונה נעשות עבודות בנייה להקמת גשר לרכבת מעל כביש ראשי במרכז הארץ. חבר כנסת מן האופוזיציה פנה בכנסת לשרת התחבורה ושאל, מדוע העבודות להקמת הגשר לא ייעשו ביום שבת. לדבריו, בשבת תנועת כלי הרכב בכביש היא דלילה יותר, ולפיכך אם ייעשו העבודות בשבת, היקף שיבושי התנועה יהיה מצומצם.

בתגובה על הפנייה השיב סגן שרת התחבורה כי השבת היא נכס יסוד של עם ישראל ומורשת ישראל. שביתת המלאכה בשבת נקבעה בחוק כבר בשנותיה הראשונות של המדינה. לדבריו ברירת המחדל צריכה להיות שלא עובדים בשבת, וצריך לעשות הכול כדי שלא לעבוד ביום זה.

צמצום ההגירה באיחוד האירופי

כמה מן המדינות החברות באיחוד האירופי החליטו לצמצם את היקף ההגירה אליהן. פרשנים התומכים בהחלטה הסבירו כי אם המדינות האלה לא יעשו כן, ימשיכו מהגרים רבים להשתקע בהן. לטענת הפרשנים, המטרה של החלטה זו היא לשמר את המורשת המקומית, הזהות הדתית ואורחות החיים הייחודיים הנהוגים בכל מדינה ומדינה זה מאות שנים.

חלק מחברי הפרלמנט האירופי התנגדו להחלטה. לטענתם החלטה זו פוגעת באחת מזכויות האדם, ולכן הם מבקשים לבטל אותה. לדבריהם, אחד המאפיינים החיוביים של האיחוד האירופי הוא שאנשים יכולים לעבור בקלות בין המדינות החברות בו, ואף להשתקע בהן.

מתי נפסיק להיות (רק) צודקים

"מן המקום שבו אנו צודקים, לא יצמחו לעולם פרחים באביב", כתב יהודה עמיחי את מילותיו האלמותיות. כל מי שיתבונן נכוחה במציאות חיינו בשבועות האחרונים, יתקשה שלא להסכים כבר כעת, כי אם כולנו נמשיך להיות צודקים תמיד, גם באביב הבא לא יצמחו כאן פרחים.

לפני יותר משנה, במהלך ההפגנות הרבות נגד הרפורמה המשפטית שהובילה הממשלה, פרסמתי בעיתון מאמר: "למנוע תשעה באב בדורנו". מטרתי בכתיבת המאמר הייתה להתריע בפני קובעי המדיניות שעלולה לפרוץ מלחמת אחים שתוביל לחורבן החברה והמדינה בישראל. במאמר הצעתי לחברי הקואליציה לתקן את החוק הנוגע לעילת הסבירות, באופן ראוי ומתבקש, כדי שיהיה קיצוני פחות מן הנוסח שהוצע קודם לכן. למרבה הצער - אף שהיינו קרובים לכך מאוד, באמצעות שיחות אינטנסיביות עם שני הצדדים שנמשכו עד רגעי ההצבעה ממש - הצעתי לא התקבלה.

בינתיים, כחלוף שנה - ולאחר תקופה שבה נראה כי למדנו את הלקח והבנו שכאשר אש המחלוקת הפנימית בוערת בינינו, אש אויבינו החיצונית עלולה למהר ולבעור כאן - נדמה ששבה והתעצמה מחלת ה"צַדֶּקֶת".

לפני כשבועיים הצטרפתי למגוון אנשי ציבור בחברה הישראלית מן הקשת הפוליטית כולה - תומכי המחאה, אנשי מרכז ואנשים ממעמקי הימין - וחתמתי גם אני על "הצהרה משותפת". בהצהרה נכללו עקרונות יסוד קצרים וברורים, שבימים כתיקונם אמורים להיות מובנים מאליהם, ובהם: ברור כי הממשלה היא האחראית למצב, אך על המחנות השונים לעשות חשבון נפש - לקבל עלינו אחריות בגין הטעויות שעשינו ולא לחזור עליהן; לא לאבד צלם אנוש ולשמור על המצפן המוסרי ועל ערכינו כמדינה יהודית ודמוקרטית, אף לא בלהט מלחמתנו הנחושה והנחרצת באויבינו; לא לתקוף את אנשי כוחות הביטחון ולא להפוך את בסיסי צה"ל לאזור מחאה מכל סוג שהוא; לקבל את מרות הפיקוד במסגרת השירות הצבאי ולהותיר את צה"ל מחוץ לוויכוח הפוליטי.

עד מהרה נשמעו בשצף קצף קולות מימין ומשמאל נגד ההצהרה. בעיתון המזוהה עם הימין תקפו את ההצהרה ותהו מדוע הצהרה כזאת לא התפרסמה כאשר השמאל הפגין. באותו גיליון של העיתון, שיצא סמוך לתשעה באב ועסק בסכנה של שנאת חינם שהביאה לחורבן הבית השני, התייחסו ל"שמאל" בשפה מכלילה ובוטה, בלי לשים לב לאבסורד - הדברים שנכתבו מְלַבְּים שנאה שעלולה לקָרֵב חורבן נוסף.

מנגד, בעיתון המזוהה עם השמאל סירבו לפרסם את ההצהרה המשותפת, בין השאר מאחר שלטענתם רק הימין אשם במחלוקת והפרסום עלול לפגוע בדמוקרטיה. לדעתי, האבסורד הוא שסירוב זה לפרסם את ההצהרה מונע ממני ומחבריי להשמיע את עמדותינו והשקפותינו ובכך פוגע ביסוד חשוב של הדמוקרטיה.

אלה הן דוגמאות קטנות, אך למרבה הצער מייצגות את האוטומטיות המחשבתית המאפיינת את הקצוות - כל צד מאופיין בשכנוע עצמי עמוק שכל האמת אצלו ושהצד השני יחריב את המדינה. הכול שחור או לבן, מתעלמים מן המורכבות של הדברים, מכל גוני הביניים המרכיבים את מציאות חיינו, שבה לא תמיד הבחירה היא "או זה או זה". אפשר וצריך לפעמים לבחור "גם את זה וגם את זה". לא כוויתור אלא מלכתחילה.

מותר לחשוב הכול: מותר לחשוב שהקואליציה קידמה רפורמה קיצונית והרסנית וטוב שהיא נבלמה, וגם שהמערכת המשפטית זקוקה לרפורמה חיונית ומאוזנת. מותר לחשוב שההצהרות של שרים על "חידוש הרפורמה" והמהלכים שהממשלה מקדמת בעניין הם מסוכנים וכי יש להיאבק בהם בתוקף, וגם שההצהרות של בכירים לשעבר במערכת המשפט על "משטר טוטליטרי" ו"סוף הדמוקרטיה" הן פזיזות ומזיקות.

אף על פי שהרשתות החברתיות מבליטות אמירות קיצוניות ומסרים נעדרי מורכבות, עדיין רוב הציבור אינו חושב כך. בציבור יש חלקים רבים שרוצים להמשיך לחיות יחד בהתאם לעקרונות ליבה ול"גבולות גזרה" שמקובלים על ידי כל הצדדים. בסופו של דבר הגישה הזאת תצליח להוביל את השיח.

לסיכום, עלינו לפתח את ההכרה שלא תמיד מחנה אחד צודק. לפעמים יש צדק גם בטענות המחנה האחר. זה לא אומר שיש סימטרייה או שכולם צודקים באותה המידה או אחראים באותה המידה; זה אומר שהחיים מורכבים. לפיכך אם נדע להתרומם מעט מן המקום שבו אנו צודקים - יש עוד תקווה שלפני האביב הבא יצמחו כאן פרחים. (מעובד על פי: ר' נזרי, "מתי נפסיק להיות (רק) צודקים", YNET , 15/08/2024).

ייבוא דבש לקראת החגים

לרגל החגים בישראל הוחלט במשרד האוצר לאפשר ייבוא חופשי של דבש מחו"ל. ארגון מגדלי הדבורים התנגד להחלטה וטען בתגובה כי הדבר עלול לפגוע קשות במגדלי הדבורים ובייצור הדבש המקומי. לטענת הארגון, על המדינה לצמצם את הייבוא ולנקוט צעדים לשמירה על הייצור המקומי באמצעות סבסוד ומתן מענקים ליצרנים המקומיים.

ריגול עבור איראן

בבית המשפט המחוזי בחיפה הוגש כתב אישום נגד כמה אזרחים ישראלים. על פי כתב האישום, תמורת סכומי כסף גדולים הם צילמו מתקנים צבאיים בישראל והעבירו לאיראן מידע על מיקומם של מתקנים אלה, וכל זאת על אף האיסור החמור על כך בחוק. אחד הנאשמים סיפר בחקירה כי הוא חיפש דרך להרוויח כסף במהירות.

קדימות בתורים ללוחמי מילואים

בעקבות התמשכות המלחמה הועלתה בכנסת הצעת חוק: לאפשר ללוחמים בשירות מילואים לקבל קדימות בקביעת תורים במשרדי הממשלה, כגון במשרד הרישוי.
מטרת ההצעה להקל על חיילי המילואים המשרתים בתפקידי לחימה, שמגיעים לבתיהם לעיתים רחוקות ועליהם לערוך סידורים דחופים. בשל חוסר הוודאות שמאפיין את שירותם, בדרך כלל אין באפשרותם לקבוע תורים מראש, והאפשרות המוצעת עשויה להקל עליהם.

הרחבת המעצרים המנהליים

בעת האחרונה הועלתה הצעת חוק ולפיה הרשויות יוכלו לנקוט מעצרים מנהליים בהיקף נרחב יותר מזה שנקטו עד כה, למשל גם כלפי פעילים בארגוני פשע בישראל. המטרה היא למנוע או לצמצם פשיעה חמורה.
יש התומכים בהצעת החוק ויש המתנגדים לה.

אירועים בהפרדה במרחב הציבורי

בחברה הישראלית יש המבקשים לקיים במרחב הציבורי אירועים לקהל הרחב (למשל הופעות מוזיקה או תפילות) בהפרדה בין נשים לגברים.
יש התומכים במתן היתר לקיום אירועים כאלה בהפרדה ויש המתנגדים לכך.

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics